

Interpretativní výrok aneb procesní záchranná brzda?

V souvislosti s nikoliv neobvyklou potřebou vypořádat se se závěry obecných soudů, jež vykazují znaky výkladu *contra legem*, a snahou využít všech dostupných prostředků k eliminaci či alespoň zmírnění jejich případných důsledků, stojí za pozornost institut tzv. interpretativního výroku Ústavního soudu.

Ústavní soud aplikuje a nadále rozvíjí praxi vydávání interpretativních výroků již od roku 2004. Ústavní soud přímo ve výroku svého nálezu podá ústavně konformní výklad zákonného ustanovení, které bylo napadeno pro tvrzený rozpor s ústavním pořádkem. Děje se tak v situacích, kdy spíše než samotné zákonné ustanovení je protiústavní jeho interpretace a aplikace obecnými soudy. Interpretativním výrokiem Ústavní soud takovouto ústavně nekonformní interpretaci a aplikaci koriguje. O vydání interpretativního výroku se může svým podnětem v kterékoliv fázi řízení přičinit i účastník řízení, aniž by bylo nutné absolvovat celý instanční postup. Za určitých okolností tak může účastník odvrátit vydání rozhodnutí založeného na vadné interpretaci zákona, které by se po jeho vydání vyššími soudy jen obtížně korigovalo.

Zkratkou k Ústavnímu soudu

Obecně platí, že soud by se měl vždy pokusit sám nalézt ústavně konformní výklad jednoduchého práva. Pokud však dospěje k závěru, že zákonná ustanovení jsou v rozporu s ústavním pořádkem, čl. 95 odst. 2 Ústavy soudu přikazuje řízení přerušit a

projednávanou věc předložit Ústavnímu soudu. Tato povinnost se přitom uplatní v jakékoli fázi řízení, včetně situace, kdy nadřízený soud zruší rozhodnutí soudu nižšího stupně a zaváže jej svým právním názorem. Pro účely posouzení ústavnosti aplikovaných zákonných ustanovení však soud stanoviskem nadřízeného soudu vázán není. Nic nebrání účastníkům v tom, aby soud na možný rozpor aplikovaných

zákonných ustanovení s ústavním pořádkem či protiústavní interpretací nadřízeným soudem upozornili, navrhli přerušování řízení a podali podnět k předložení věci Ústavnímu soudu. Každým takovým podnětem by se soudy měly důkladně zabývat. Soudy, které i přes upozornění účastníků řízení rozpor s ústavním pořádkem nerozpoznají a věc Ústavnímu soudu nepředloží, jsou totiž často v následných řízeních o

Klíčové body

- Ústavní soud pomocí tzv. interpretativního výroku podává ústavně konformní výklad napadeného zákonného ustanovení.
- Vydávání tzv. interpretativních výroků lze označit za konzistentní praxi Ústavního soudu, má však své odpůrce.
- Strana může využitím tohoto institutu docílit rychlejšího vydání ústavně konformního rozhodnutí a zabránit vzniku judikatury obecných soudů *contra legem*.

ústavních stížnostech ze strany Ústavního soudu za nesprávnost jejich postupu kritizovány.

Interpretativní výrok

Pokud soud řízení přeruší a (ať už z podnětu účastníka nebo z vlastní iniciativy) předloží věc Ústavnímu soudu, může kromě návrhu na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení alternativně navrhnout vydání interpretativního výroku. Ústavní soud se totiž vždy namísto zrušení napadených ustanovení primárně pokouší nalézt takovou výkladovou alternativu, která by uvedla text zákona do souladu s ústavním pořádkem. V situaci, kdy spíše než sama zákonná ustanovení, jejichž zrušení je navrhováno, je protiústavní jen jejich aplikace některými soudy, je namísto zrušení napadených ustanovení přílehavějším řešením jejich doplnění závazným, ústavně konformním výkladem. Za tímto účelem začal počátkem roku

2004 Ústavní soud zahrnovat svůj výklad napadených ustanovení přímo do výroků nálezů. Ačkoliv je praxe vydávání takovýchto výroků, pro které se následně vžilo označení interpretativní, poněkud diskutabilní a má své odpůrce i mezi soudci samotného Ústavního soudu, vydávání interpretativních výroků ze strany Ústavního soudu je možné označit za konzistentní praxi a obecné soudy jsou si této praxe dobře vědomy.

Co tedy plyne z výše uvedeného? Především to, že v jakékoli fázi řízení (aniž by bylo nutné nejdříve vyčerpat všechny řádné i mimořádné opravné prostředky) se může účastník řízení pokusit svým návrhem na přerušení řízení a podnětem k předložení věci k Ústavnímu soudu docílit toho, aby byl sporný či zjevně nesprávný výklad zákonných ustanovení podroben ústavněprávnímu přezkumu. Ačkoliv je uplatnění této procesní zkratky plně v rukou soudu, který danou věc projednává, účastník může svými argumenty soud přesvědčit, že výklad prezentovaný nadřízeným soudem

není ústavně konformní a představuje zásah do ústavně zaručených práv účastníka řízení. Šance na úspěch se pochopitelně zvyšují, pokud se závazný právní názor nadřízeného soudu odlišuje od názoru soudu, jež má být jeho názorem vázán.

Dle našeho názoru může praxe interpretativních výroků napomoci v rámci tvorby judikatury ve vztahu k novému soukromému právu účinnému od 1. ledna 2014, respektive napomoci zabránit vzniku judikatury, která by (například jako rozsudek Nejvyššího soudu ve věci ELMA-THERM týkající se akcesority zástavního práva a práva na oddělené uspokojení) byla judikaturou *contra legem*. Vzhledem k tomu, že § 13 nového občanského zákoníku význam judikatury dále zvyšuje zakotvením důvodného očekávání obdobného rozhodnutí v případech se shodnými podstatnými znaky, může být interpretativní výrok důležitou položkou v procesní strategii.

Kontaktní osoby

Vlad Petrus
Partner

T: +420 222 555 222
M: +420 602 207 575
E: vlad.petrus
@cliffordchance.com

Jindřich Arabasz
Counsel

T: +420 222 555 222
M: +420 731 471 439
E: jindrich.arabasz
@cliffordchance.com

Vladimír Rýlich
Seniorní advokát

T: +420 222 555 222
M: +420 731 471 436
E: vladimir.rylich
@cliffordchance.com

Jan Dobrý
Advokát

T: +420 222 555 222
M: +420 737 615 575
E: jan.dobry
@cliffordchance.com

This publication does not necessarily deal with every important topic or cover every aspect of the topics with which it deals. It is not designed to provide legal or other advice.

www.cliffordchance.com

Clifford Chance, Jungmannova Plaza, Jungmannova 24, 110 00
Prague 1, Czech Republic
© Clifford Chance 2015

Abu Dhabi ■ Amsterdam ■ Bangkok ■ Barcelona ■ Beijing ■ Brussels ■ Bucharest ■ Casablanca ■ Doha ■ Dubai ■ Düsseldorf ■ Frankfurt ■ Hong Kong ■ Istanbul ■ Jakarta* ■ Kyiv ■ London ■ Luxembourg ■ Madrid ■ Milan ■ Moscow ■ Munich ■ New York ■ Paris ■ Perth ■ Prague ■ Riyadh ■ Rome ■ São Paulo ■ Seoul ■ Shanghai ■ Singapore ■ Sydney ■ Tokyo ■ Warsaw ■ Washington, D.C.

*Linda Widyati & Partners in association with Clifford Chance.